

Værdien af ADHD-screening blandt voksne

Forskningsresultater tyder på, at ADHD-symptomer kan persistere ind i voksenalderen med væsentlig påvirkning af samliv, karriere og endda patientens personlige sikkerhed.^{1,4} Da denne sygdom ofte misforstås, er der mange, som ikke får den korrekte behandling og dermed ikke får mulighed for at udnytte deres potentialer fuldt ud. En del af problemet er, at diagnosticering kan være vanskelig, især blandt voksne.

ASRS v1.1 symptomchecklisten blev udviklet i samarbejde med Verdenssundhedsorganisationen (WHO) og en arbejdsgruppe, som omfattede følgende psykiatere og forskere:

Lenard Adler, læge

Klinisk lektor i Psykiatri og Neurologi
New York University Medical School, New York, USA

Ronald C. Kessler, PhD

Professor, Institut for Sundhedspolitik
Harvard Medical School, Boston, USA

Thomas Spencer, læge

Klinisk lektor i Psykiatri
Harvard Medical School, Boston, USA

Som kvalificeret sundhedsfaglig behandler kan du bruge ASRS v1.1 symptomchecklisten som en hjælp til at screene for ADHD hos voksne patienter. Informationer fra denne screening kan give anledning til et mere grundigt klinisk interview. Spørgsmålene i ASRS v1.1 er i overensstemmelse med DSM IV kriterierne og specifikt rettet mod manifestationerne af ADHD-symptomer blandt voksne. Spørgeskemaets indhold afspejler også den vægt DSM IV tillægger symptomer, funktionsnedsættelser og anamnese for at kunne stille den korrekte diagnose.⁴

ASRS v1.1 symptomchecklisten tager omkring 5 minutter at udfylde og kan være et væsentligt bidrag til den diagnostiske proces.

Referencer:

1. Schweitzer JB, et al. *Med Clin North Am.* 2001;85(3):1011, 757-777.
2. Barkley RA. *Attention Deficit Hyperactivity Disorder: A Handbook for Diagnosis and Treatment.* 2nd ed. 1998.
3. Biederman J, et al. *Am J Psychiatry.* 1993;150:1792-1798.
4. *American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision.* Washington, DC, American Psychiatric Association. 2000: 85-93.

ADHD-symptomcheckliste for voksne samt vejledning er oversat af

Carsten Obel, praktiserende læge, ph.d., Niels Bilenberg, Professor, børnepsykiater, ph.d, Søren Dalsgaard, 1. reservelæge, ph.d, Charlotte Freund, speciallæge i psykiatri, Janne Tabori Kraft, læge, Kaj Sparle Christensen, praktiserende læge ph.d. Eva Jensen, speciallæge i psykiatri, Torben Arngrim, Speciallæge i psykiatri G.P.S

ADHD-symptomcheckliste for voksne

(Adult Self Report Scale, ASRS v1.1)

Formålet med spørgsmålene er at styrke dialogen mellem dig og din patient og bidrage til at vurdere, om patienten har ADHD.

ASRS v1.1 symptomchecklisten er et instrument, som dækker de 18 DSM IV TR-kriterier.

De 6 spørgsmål i afsnit A er identificeret som de mest prædiktive symptomer i relation til ADHD. Disse spørgsmål danner basis for ASRS v1.1 screeningsinstrumentet.

Afsnit B af ASRS v1.1 symptomchecklisten indeholder de resterende 12 spørgsmål.

Instruktion

Symptomer

1. Bed patienten om at svare på alle spørgsmål (både afsnit A og afsnit B) ved at sætte kryds i det felt, som bedst passer på, hvor hyppigt det enkelte symptom er til stede.
2. Når lægen skal vurdere besvarelsen, anvendes skabelonen, som placeres oven på besvarelsen. Hvis der er fire eller flere kryds i de synlige felter i afsnit A, har patienten symptomer, som i høj grad er foreneligt med ADHD hos voksne, og videre udredning anbefales.
3. Svarene i afsnit B giver yderligere information og kan danne udgangspunkt for videre udredning af patientens symptomer. Vær særlig opmærksom på kryds i de synlige felter. Hvor ofte symptomet forekommer, har forskellig vægt for de enkelte symptomer.

Vurdering af funktionsnedsættelse

1. Gennemgå alle spørgsmålene med patienten og vurder i hvilken grad hvert symptom påvirker patientens daglige funktioner.
2. Tag patientens arbejde, uddannelse, sociale relationer, familieliv m.v. med i vurderingen.
3. Få patienten til at beskrive, hvordan eventuelle problemer har påvirket evnen til at arbejde, til at tage sig af opgaver i hjemmet og til at få hverdagen til at fungere med andre mennesker, f.eks. ægtefælle, kæreste eller andre han/hun bor sammen med. Der er ofte sammenhæng mellem antallet og sværhedsgraden af symptomer, og symptomchecklisten kan derfor også indgå i en vurdering af funktionsnedsættelser.

Anamnese

Vurder, om lignende symptomer var tilstede i barndommen. Voksne med ADHD er ikke nødvendigvis blevet diagnosticeret som børn. Vær opmærksom på tidligt opståede og længerevarende problemer med opmærksomhed/koncentration eller selvkontrol/impulsivitet. Der skal have været væsentlige symptomer i barndommen, men det er ikke en forudsætning for at stille diagnosen, at det fulde symptom billede var til stede.

ASRS v1.1

Navn _____ Dato _____

1. Besvar venligst alle spørgsmål ved at sætte kryds i det felt, der bedst beskriver, hvordan du har følt og opført dig i de seneste seks måneder.
2. Sæt kun ét kryds ved hvert spørgsmål.
3. Giv spørgsmålene til din behandler, så I sammen kan drøfte den ved dagens konsultation.

Afsnit A		Aldrig	Sjældent	Nogle gange	Ofte	Meget ofte
A1	Hvor ofte har du svært ved afslutte et projekt og få de sidste detaljer på plads, når den udfordrende del af arbejdet er overstået?					
A2	Hvor ofte har du svært ved at klare en opgave, der kræver planlægning?					
A3	Hvor ofte har du problemer med at huske aftaler eller andet, du burde huske?					
A4	Hvor ofte undgår eller udsætter du en opgave, som kræver mange overvejelser?					
A5	Hvor ofte sidder du uroligt med hænder eller fødder, når du skal sidde ned i længere tid?					
A6	Hvor ofte føler du dig overaktiv og nødt til at gøre ting, som var du drevet af en indre motor?					
I alt afsnit A (udfyldes af behandler)						

Afsnit B		Aldrig	Sjældent	Nogle gange	Ofte	Meget ofte
B1	Hvor ofte laver du sjuskefejl, når du skal arbejde på et kedeligt eller vanskeligt projekt?					
B2	Hvor ofte har du svært ved at fastholde opmærksomheden, når du udfører kedeligt eller ensformigt arbejde?					
B3	Hvor ofte har du svært ved at koncentrere dig om, hvad folk siger til dig, selv når de taler direkte til dig?					
B4	Hvor ofte bliver ting væk for dig, hjemme eller på arbejdet?					
B5	Hvor ofte bliver du distraheret af aktivitet eller støj omkring dig?					
B6	Hvor ofte forlader du din plads ved møder eller i andre situationer, hvor det forventes, at du bliver siddende?					
B7	Hvor ofte føler du dig rastløs eller har indre uro?					
B8	Hvor ofte har du svært ved at koble fra og slappe af, når du har tid til dig selv?					
B9	Hvor ofte har du fornemmelsen af, at du taler for meget?					
B10	Når du taler med andre, hvor ofte kommer du så til at afslutte deres sætninger før de selv gør det?					
B11	Hvor ofte har du svært ved at vente til at det bliver din tur?					
B12	Hvor ofte afbryder du andre, når de er optaget af noget andet?					
I alt afsnit B (udfyldes af behandler)						

ASRS v1.1 – analyseskabelon

1. Når patienten har udfyldt skemaet, placeres skabelonen præcist oven på det.
2. De synlige krydser afdækker, hvor patienten har kritiske ADHD-symptomer, der bør indgå i den videre vurdering af patienten.

		Nogle gange	Ofte	Meget ofte
Afsnit A	A1	Hvor ofte har du svært ved afslutte et projekt og få de sidste detaljer på plads, når den udfordrende del af arbejdet er overstået?		
	A2	Hvor ofte har du svært ved at klare en opgave, der kræver planlægning?		
	A3	Hvor ofte har du problemer med at huske aftaler eller andet, du burde huske?		
	A4	Hvor ofte undgår eller udsætter du en opgave, som kræver mange overvejelser?		
	A5	Hvor ofte sidder du uroligt med hænder eller fødder, når du skal sidde ned i længere tid?		
	A6	Hvor ofte føler du dig overaktiv og nødt til at gøre ting, som var du drevet af en indre motor?		

Klip ud

		Nogle gange	Ofte	Meget ofte
Afsnit B	B1	Hvor ofte laver du sjuskefejl, når du skal arbejde på et kedeligt eller vanskeligt projekt?		
	B2	Hvor ofte har du svært ved at fastholde opmærksomheden, når du udfører kedeligt eller ensformigt arbejde?		
	B3	Hvor ofte har du svært ved at koncentrere dig om, hvad folk siger til dig, selv når de taler direkte til dig?		
	B4	Hvor ofte bliver ting væk for dig, hjemme eller på arbejdet?		
	B5	Hvor ofte bliver du distraheret af aktivitet eller støj omkring dig?		
	B6	Hvor ofte forlader du din plads ved møder eller i andre situationer, hvor det forventes, at du bliver siddende?		
	B7	Hvor ofte føler du dig rastløs eller har indre uro?		
	B8	Hvor ofte har du svært ved at koble fra og slappe af, når du har tid til dig selv?		
	B9	Hvor ofte har du fornemmelsen af, at du taler for meget?		
	B10	Når du taler med andre, hvor ofte kommer du så til at afslutte deres sætninger før de selv gør det?		
	B11	Hvor ofte har du svært ved at vente til at det bliver din tur?		
	B12	Hvor ofte afbryder du andre, når de er optaget af noget andet?		

Klip ud